

УДК 72.01

О. А. Попова

*аспірант кафедри АіЛП,**Харківська національна академія міського господарства*

ЛОФТ ЯК ЗАСІБ АРХІТЕКТУРНО-ЛАНДШАФТНОЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ МІСЬКИХ ПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЙ

Анотація: розглянуто перспективу розвитку лофт-кварталів в історичному центрі міста. Проаналізовані основні методи ландшафтного удосконалення архітектурно-просторового середовища історичного центру.

Ключові слова: лофт, реконструкція історичного центру, ландшафтне озеленення, реконструкція, перспектива розвитку, промислові території.

Сучасний незадовільний моральний і фізичний стан об'єктів міського середовища та невідповідність їх функціонального наповнення знижують соціальну ефективність просторів міста, що вимагає активного професійного втручання, особливо, в процес формування предметно-просторового оточення активно експлуатованих історично цінних міських просторів. Отже, з'являється необхідність у створенні балансу між потребами людини і незмінністю характеристик навколишнього середовища, методом її поновлення. Звідси, головною метою різних аспектів поновлення міського середовища, від просторово-планувальних перетворень до рішень конкретного архітектурного об'єкта, є забезпечення якісного середовища життєдіяльності людини, пристосованого до динамічних змін у суспільстві. Тому виникає необхідність розглянути можливості вирішення протиріччя між сформованим архітектурно-предметним оточенням і новими функціональними процесами, шляхом реконструкції історичних центрів з подальшим формуванням лофт-комплексів громадського і житлового призначення.

Місто формується і проектується як середовище для перебування людини, пропорційно його можливостям і здібностям. Міська середина і її ландшафтна складова підвладні впливу безлічі факторів, серед яких і розвиток науково-технічного прогресу. Цей вплив виражається в збільшенні кількості міського транспорту, що ускладнює організацію транспортної інфраструктури. Крім архітектурно-композиційних та об'ємно-просторових змін, це тягне за собою і погіршення екологічних умов міського середовища. Нинішнє значення міста має інший характер, а саме пристосування до сучасних транспортних засобів і постійне зростання території. Історичне місто не зможе відповідати сучасним потребам людства в повній мірі, яке йому диктує час, і ми не повинні жертвувати пам'ятками історії та культури заради розвитку комфортабельності.

Основне рішення збереження історичних центрів малих міст є здійснення в ньому зони лофт-комплексів, що включають як житло, так і будівлі з громадським призначенням. Актуальним залишається питання формування ландшафтної складової. Удосконалення екологічних властивостей середовища – це нормалізація рівня загазованості повітря, температурного режиму, зменшення зон шумового дискомфорту, що досягається завдяки розвитку ландшафтної структури (рослинам, водоймам і іншим засобам ландшафтного дизайну). Кращий спосіб покращення екологічної ситуації у великих і найбільших містах – організація цілісної системи зелених насаджень (рис. 1). Рослини формують мікроклімат, є потужним регулятором температурного режиму міста, визначають такі характеристики середовища, як аерація та інсоляція, виконують шумозахисну функцію. Ще до початку 1990-х рр. великі міста розвинутих країн світу зіткнулися з проблемою реорганізації та реконструкції великої кількості земельних ділянок з покинутими виробничими будівлями і спорудами. Ці території позначаються спеціальним терміном «brownfields» (переклад з англ. «Коричневі поля») - ділянки, зайняті закинутими об'єктами промислової забудови, в протилежність «greenfields» (переклад з англ. «зелені поля») - ділянкам, вільні від забудови.

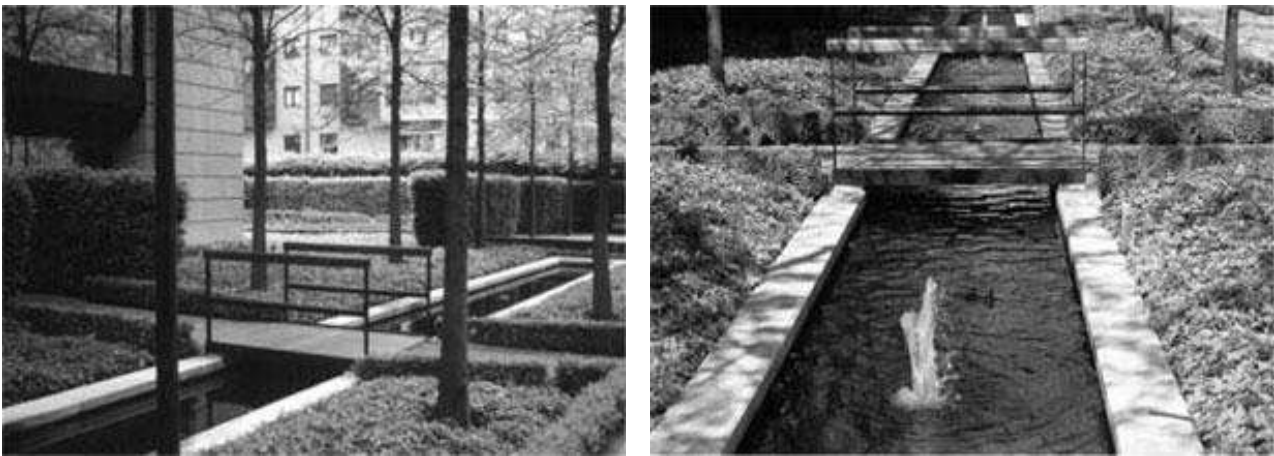

Рис.1 - Озеленення підземного паркінга, Мадрид

В Європейських країнах частіше звертаються до наступного визначення: «brownfield» – це ділянки, на які вплинуло їх попереднє використання або використання навколишньої території, занедбані і не використані, які мають реальне або очікуване забруднення, частіше розташовані на розвинених урбанізованих територіях, і потребують втручання для повернення їх до прибуткового використання. [5, с.144].

При цьому, важливо зауважити, що в центрі міста екологічний аспект удосконалення переважає над периферією, де в перших рядах стоїть завдання поліпшення естетичних якостей.

Еколого-естетичне вдосконалення ландшафтного середовища можливо за кількома напрямками:

1) підвищення рівня дизайну і екологічних характеристик існуючих ландшафтно-рекреаційних об'єктів (без забудови ландшафтної території)

2) формування нових ландшафтно-рекреаційних об'єктів з високими екологічними і естетичними параметрами – включення ландшафтних елементів до складу існуючих комплексів або створення цих елементів на вільних (або звільнених від забудови) територіях. Зміни композиційно-планувальної та об'ємно-просторової структури промислових комплексів в цілому і його ландшафтно-складової зокрема повинні відбуватися за принципом «не нашкодити», особливо це стосується центральної частини міста. Соціальна складова процесу еколого-естетичного вдосконалення – це організація комфортних умов відпочинку городян в природному оточенні.

Засобами реалізації цього завдання є:

1) створення сучасних дитячих парків.

2) організація нових і функціонально-композиційна модернізація існуючих молодіжних спортивно-розважальних комплексів з обов'язковим включенням в їх структуру ландшафтних елементів.

3) формування мережі ландшафтно-рекреаційних об'єктів щоденного використання, максимально наближених до місць проживання. При цьому бажано, щоб у цих зонах відпочинку, максимально ізольованих від зовнішнього оточення, переважали природні компоненти.

Слід звернути увагу на організацію міського середовища в цілому по баченню відомого радянського архітектора Н. Г. Бархіна. У своїй книзі «Архитектура и человек: Проблемы градостроительства будущего» ще в 1979 році він писав: «...наступило время, когда города и все их части не в утопических только представлениях, а в реальной, действительной жизни должны проектироваться, осуществляться как среда, представляющая собой синтез всех составляющих ее элементов, как среда в полном смысле интегрированная. Среда, в которой все компоненты задумываются в органическом единстве, в котором каждое составляющее – объем дома и пространство площади, дерево парка и камень скульптуры, цвет днем и свет ночью – сочинено и реализовано так, что «работает» оно и используется до предела своего качества с общей целью комплексного его воздействия.

Наступило время создавать среду, где каждый элемент во много крат выигрывает от соседства, от совместного сосуществования, от взаимодействия друг с другом, смягчая, дополняя, обогащая один другого» [4, с.227]. Транспортна, естетична функція є невід'ємною частиною реконструкції історичної частини міста. Необхідне проектування тротуарів та виділення

велодоріжок, дитячих майданчиків, і майданчиків для прогулянок, а також всіляких подіумів для вистав, кафе та інформаційних тумб. Вертикальне озеленення, озеленення покрівлі, архітектурно-скульптурна пластика можуть бути перемішані з проектуванням різних сценаріїв пішохідних маршрутів.

Це є максимальним пристосуванням сучасного часу до позаминулим століттям, відображеним в архітектурі. Схоронність міського ядра, як пам'ятника XVIII-XIX ст. Тобто головне завдання сучасних реставраторів і містобудівників. Сучасні вимоги до якості архітектури, в тому числі і промислової, мають не тільки містобудівний, але й соціальний аспект. Соціальні зміни, що відбуваються в суспільстві, проявляються в підвищенні вимог до архітектурно-естетичних характеристик промислових об'єктів як елементів міського простору, в прагненні споживачів цього простору мати безперервну по якості архітектури і благоустрою міське середовище, в тому числі і за участю промислової забудови.

Реконструкція архітектурних ансамблів в історичному центрі міста може проводитися з введенням необхідних просторових акцентів. При наявності цінних архітектурних об'єктів необхідно створити умови для їх виявлення в композиції, при монотонній забудові – знайти додаткові кошти архітектурної виразності. При проведенні реконструктивних заходів з подальшим формуванням лофт-житла доцільно виділити і зберегти найбільш цінні в естетичному плані будівлі, що дозволить розвинути позитивні індивідуальні риси і створити нову естетику промислової території на основі вже сформованого архітектурного ансамблю (рис. 2).

Рис.2 Комплекс газгольдерів у Відні.

У виборі містобудівного масштабу забудови слід орієнтуватися на її відповідність по відношенню до простору транспортних магістралей, на можливості і умови сприйняття з боку прилеглої території. Актуальною в процесі реорганізації колишніх промислових будівель є підземна урбаністика, особливо це стосується об'єктів які знаходяться в центрі міста. Центри міст набувають все більш адміністративно-комерційний характер, що ускладнює транспортні та екологічні проблеми, вимагає вжити ефективних заходів щодо збереження історичної частини міста. Різке зростання кількості особистих автомобілів і відсутність для них достатньої кількості гаражів і транспортних тунелів перетворили вулиці і площі історичного центру міста в зону транзиту та стоянки транспорту. Численні торгові точки і складські приміщення, які не потребують за своїм функціональним особливостям розміщення на поверхні, займають значний простір житлових кварталів і перехресть вулиць. Всі споруди електроенергетики та теплоенергетики розташовуються на поверхні, не забезпечуючи належної безпеки та екологічної чистоти.

У цих умовах освоєння підземного простору – один із найбільш реальних шляхів реконструкції і розвитку міського середовища центральної зони. Використання підземної території дозволить перевести проектування і подальше використання на якісно інший рівень, навіть тоді, коли будівля є історичним пам'ятником, де дуже важливо не порушити самотності та автентичності будівлі. У підземних просторах можуть знаходитися не тільки гаражі, склади, а й ландшафтно-рекреаційні простори (розважальні, спортивні, навчальні і т.п.). Для забезпечення світлом можливе влаштування світлових ліхтарів, вузлове з'єднання підземного і наземного просторів.

Що стосується будівель формуючих центральне ядро міста, можна розглянути три основних напрямки реставрації міського простору, які бачив у 1948 р. Д. де Анджеліс д'Оссат на П'ятому національному конгресі істориків архітектури в Перуджі. Доповідач вказав на різні позиції в сучасній реставрації. Перша пропонує обмежуватися консервацією зруйнованих пам'ятників. Іншу позицію формують прихильники інтегральних цілісних реконструкцій. Вони вважають, що на основі наявної інформації можна відновити будівлю майже з ідеальною точністю. Третя позиція, відмічена доповідачем, – модерністська. Модерністи «зверхньо стверджують», що репрезентативне відновлення не можливо, міста та будівлі повинні відновлюватися у формах сучасності. Де Анджеліс називає всі три позиції абстрактними і оцінює їх пропозиції як тупикові [1, с.37]. Через півстоліття переглядаючи ці позиції, відкривається можливість здійснення одного з напрямків. Інтереси модерністів відкланявся відразу, так як це тягне до цілковитого зникнення історичного минулого. У багатьох містах, не тільки малих, а й великих, спостерігається плачевна

ситуація знищення міського ансамблю впровадженнями нових форм. Дуже складно перешкоджати цьому процесу у великих містах, але завдання збереження історико-архітектурного середовища все ж на першому плані

Дуже яскраво виражається ідея консерватизму в брошурі М. Дворжака, що вийшла другим виданням у 1918 р. в Австрії під назвою «Катехизис охраны памятников». Дворжак підчеркує недопустимість воссоздания утраченного: даже достоверно воссозданы элемент будет чужим в памятнике, «потому что в нем отсутствует прошлое, которое выявляет себя, как человеческий почерк, в каждой линии» [2, с.14].

Для збереження історичних центрів міст метод консервації, як основний, не підходить. Такі дії можливо застосовувати тільки в окремих випадках, до тих споруд, які стоять відокремлено від міської структури, наприклад споруди фортифікаційного призначення.

Інший учасник того ж конгресу 1948 розставив акценти дещо інакше. Д. Піка зазначив, «что теория научной реставрации порождала атмосферу мучительной неопределенности, стремясь сохранить каждую историческую мелочь. Переделки и инородные включения считались осквернением монумента. Пам'ятник же – не является музейным экспонатом и способен к трансформации. И приспособлять к новым потребностям его надо с должной осторожностью. Реставрация должна стать делом современных архитекторов, а наследие – найти душевный контакт с современностью» [3, с.127].

Пам'ятник архітектури несе в собі два основних значення: історичне та естетичне. Історична складова важлива вузькому колу фахівців, а естетична – всьому суспільству, що проживає в конкретному місті і приїжджає для культурного насолоди. Вивчення старовинних проектів та історичних матеріалів, а також безпосередньо об'єкт обстеження є важливим етапом на початку реконструкції. В результаті цієї роботи можуть виявитися ті моменти, що не все ідеально було в минулі часи. На цей випадок встає теорія «критичної реставрації».

Дану теорію розвивали переважно Р. Пане і Р. Бонеллі. «Критична реставрація» – оцінка ступеня важливості кожної складової пам'ятника з точки зору її історичної, і перш за все естетичної цінності. Пане писав: «Следует взвесить, имеют ли некоторые элементы или не имеют характера искусства, поскольку в случае отрицательного ответа то, что скрывает или прямо-таки нарушает истинно прекрасное изображение, вполне законно устранить и, следовательно, отважиться на предпочтение, навеянное самой критической оценкой. Конечно, и безобразное принадлежит истории, но из этого не следует, что ему нужно посвящать те же заботы, которые по достоинству заслуживают только прекрасное» [3, с.112].

Кожна реконструкція виразно якийсь компроміс між старими науковими вимогами і не менш старими і точними вимогами естетичними. Використання даної теорії в сучасному світі дуже актуально і дає можливість художнього осмислення дійшов до нас спадщини. Це дуже трудомісткий процес, тому що вимагає від фахівців знання історії створення архітектурного простору і володіння не просто художнім смаком, а знання класичних канонів і пропорцій, використовуваних в будівництві досліджуваних століть.

Висновок. Реконструкція історичного центру міста з подальшим формуванням лофтів – великомасштабна і виразна по об'ємному рішенню задача, яка здатна збагатити архітектуру міста. Адже місто свого роду організм, здатний до розростання, де всі об'єкти архітектурно-просторового середовища беруть участь у формуванні архітектурного стилю, образу міста. Проектування лофт-квартир з організацією рекреаційних просторів – унікальна можливість не тільки для збереження архітектурної спадщини, але і для формування неповторного, в пізнаваного образу міста.

Література

1. Андреев В. А. Основы реконструкции исторического города (Цикл лекций, МАРХИ) М., 1982.
2. Dvorak M. Katechismus der Denkmalpflege. Wien, 1918.
3. Perogalli C. Monumenti e metodi di valorizzazione. Saggi, storia e caratteri delle teorie sul restauro in Italia, del medioevo ad oggi. Milano, 1954.
4. Бархин М. Г. Архитектура и человек: Проблемы градостроительства будущего. – М.: Наука, 1979. – 239с.: ил. – Библиогр.: с. 227-230.
5. Топчий Д. В. “Реконструкция и перепрофилирование производственных зданий”: Научное изд. – М.: Изд-во АСВ, 2008. – с 144.

Аннотация

Рассмотрена перспектива развития лофт-кварталов в историческом центре города. Проанализированы основные методы ландшафтного усовершенствования архитектурно-пространственной среды исторического центра.

Ключевые слова: лофт, реконструкция исторического центра, ландшафтное озеленение, реконструкция, перспектива развития, промышленные территории.

Annotation

The perspectives of loft blocks development were reviewed. Basic methods for improvement of architectural environment of historical center were analyzed.

Keywords: loft, renovation of the historic center, landscape gardening, reconstruction, development prospects, industrial area.